

طراحی و ساخت مقیاس سنجش سلامت معنوی

مجری: دکتر محمود عباسی

گروه: سلامت معنوی

سال شروع: ۱۳۹۱

سال پایان: ۱۳۹۴

چکیده

مقدمه

تعیین ابعاد و مؤلفه‌های سلامت معنوی در بافت فرهنگی و مذهبی و بومی هر کشور از اهمیت بالایی برخوردار است. با توجه به اهمیت فرآیندهای تشخیصی در مداخلات و برنامه‌های درمانی، ساخت این مقیاس، شرایط و امکان بررسی اثرات مداخله‌های درمانی برای افزایش سلامت معنوی بر اساس باورهای مذهبی، فرهنگی و بومی ایران را فراهم خواهد کرد. این پروژه با هدف طراحی و ساخت مقیاس سنجش سلامت معنوی برای جمعیت بزرگسال شهری ایران انجام پذیرفته است.

روش‌شناسی

مطالعه از نوع کیفی روش‌شناختی و ابزارسازی است. داده‌ها از طریق بررسی متون و مصاحبه جمع‌آوری گردید. در ساخت این مقیاس ابتدا سلامت معنوی مفهوم‌سازی و سپس عملیاتی شد و پس از تهیه پرسشنامه اولیه و تعیین گویه‌های آن، اعتبار و پایایی آن تعیین گردید. شرکت‌کنندگان از منطقه ۱۳ شهرداری تهران و از بین افراد شرکت‌کننده در طرح ملی قند و لیپید تهران و مراجعین به خانه‌های سلامت شهرداری در سال ۱۳۹۲ به صورت تصادفی انتخاب شدند. جهت سنجش اعتبار پرسشنامه از روایی صوری، محتوا و سازه و جهت تعیین پایایی آن از روش‌های سنجش هم‌هنگی درونی و آزمون باز آزمون استفاده شد.

یافته‌ها

در مرحله اول این مطالعه، پرسشنامه سنجش سلامت معنوی در جامعه ایرانی، با ۶۹ گویه اولیه، در سه حیطة ارتباط با خدا، ارتباط با خود و ارتباط با پیرامون، استخراج‌شده از منابع و متون معتبر اسلامی و تأیید شده از سوی گروه سلامت معنوی فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران طراحی شد. در مجموع ۴۸ گویه از سوی متخصصین و همچنین جامعه مخاطب، ضروری، مرتبط، ساده و قابل فهم تشخیص داده شدند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی، وجود مدل ۶ عاملی را در ساختار گویه‌های تدوین‌شده، با قدرت پیش‌گویی ۴۷/۹ نشان داد و مدل بهینه در قالب دو مؤلفه شناختی/عاطفی و رفتاری تبیین شد. برازش مدل استخراج‌شده توسط تحلیل عاملی تأییدی، در سطح مطلوب تأیید شد. نتایج حاصل از تحلیل عاملی تأییدی، هر دو مدل تک عاملی سلامت معنوی با ۴۸ سؤال و دو عاملی مؤلفه‌های شناختی/عاطفی و رفتاری را به ترتیب با ۲۸ و ۲۰ سؤال تأیید نمود. هم‌هنگی درونی در سازه‌ها و تمامی زیر سازه‌های پرسشنامه مطلوب بود (آلفای کرون باخ بیش از ۰/۷۰) نتایج حاصل از آزمون باز آزمون در تمامی سازه‌ها و زیر سازه‌ها اعتبار پرسشنامه را تأیید نمود. در مجموع ۵۰۶ نفر (۶۴ درصد زن و ۳۶ درصد مرد) در فرآیند روان‌سنجی پرسشنامه شرکت کردند.

بحث و نتیجه‌گیری

پرسشنامه جامع سنجش سلامت معنوی در جامعه ایرانی طراحی و آزمون و با روایی و پایایی مطلوب نهایی شد. استفاده از ابزار تهیه شده برای سنجش سلامت معنوی در جمعیت‌ها و مناطق مختلف کشور توصیه می‌گردد.

کلیدواژه: سلامت معنوی، پرسشنامه، ابزارسازی، مقیاس سنجش، ایران.